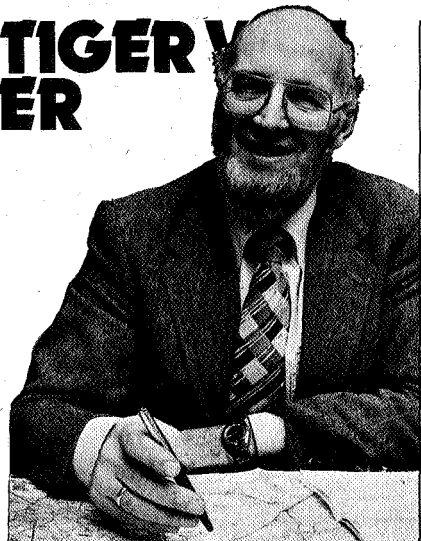

EEN GENUANCEERD BEHARTIGER VAN LANDBOUWBELANGEN - BOER

Sekretaris Sjoerd Hoekstra
van de Friese CBTB

Sietsje van der Hoek

Op het eind van het gesprek zegt hij: 'U merkt wel, ik heb het wat in het midden gehouden. Er zijn ook minder goede voorbeelden te noemen van ruilverkavelingen. Maar een voorstelling van zaken alsof het puur slechte voor het landschap het puur goede voor des landbouwers portemonnee zou zijn, is niet een juiste'.

S.P. Hoekstra, sekretaris van de Friese Christelijke Boeren- en Tuindersbond (CBTB) sinds acht jaar. Daarvoor een aantal jaren in Noord-Brabant en Zuid-Holland agrarisch-sociaal voorlichter van de CBTB. Nog verder terug enige tijd werkzaam geweest in de mengvoederindustrie. (De Friese CBTB vierde in 1978 haar zestigjarig bestaan.)

'Een boer is niet boer geworden om een groot inkomen te verdienen. Met dieren omgaan, buiten werken, zelfstandig de aard van het werk bepalen – als dat past bij je persoonlijkheid, dan is het een geweldige mooi beroep. Niet gemakkelijk, maar wel met lol in je werk. Niet om een hoog inkomen, maar een inkomen dat passend is.

Daar moet het ook om gaan in het beleid, om een gekontinueerd goed inkomen voor een groot aantal mensen. Zolang de technologische ontwikkeling in de landbouw nog niet uitgewerkt is, scharrelt de schaalvergroting nog wat door – hoewel in lager tempo. Het zou dwaas zijn om rationalisering tegen te houden. Maar volslagen dwaas is het ook om welbewust ernaar te streven voor steeds minder handen werk over te houden in de produktieve sektor.

De CBTB huldigt daarin een economische maar ook ethische opvatting. We willen graag af van het opjaagsysteem, dat in de moderne samenleving zit ingebakken en waaraan de boer zich niet aan kan onttrekken op straffe van inkomensverlies. Wij vinden dat we voorzichtig moeten staan tegenover spontaan uitdijende technologische ont-

wikkelingen. Dat wil zeggen, dat we wat de pas moeten inhouden met schaalvergrotingen, terwille van de werkgelegenheid.

Technisch gezien zijn in Nederland eenheden met 3000 koeien heel best mogelijk. Die kant willen we niet op. Dat houden we bewust tegen. Maar je hebt er wel een daarmee samenhangend prijs- en inkomensbeleid bij nodig. Kijk maar eens naar Amerika. Een neerwaartse prijsontwikkeling was er van rigoureuze invloed, namelijk compensatie in immense grootschaligheid.

Werkklimaat

Wat valt redelijkerwijs te verwachten van de landbouw: Voldoende produktie van gezond voedsel tegen een prijs die een redelijk inkomen mogelijk maakt. Dat houdt in dat de konsument begrip moet kunnen opbrengen voor de milieu- en landschapsomstandigheden waarin de boer werkt aan de voedselproduktie. Als tenminste de konsument ook waarde toekent aan milieu- en landschapsbehoud.

Daarom is het een goede zaak wanneer de gemeenschap mee betaalt via beheersvergoedingen bijvoorbeeld in die gevallen dat de boer zich sterke beperkingen moet opleggen in de bedrijfsvoering terwille van landschapsbehoud.

Wat de CBTB betreft zal het stimuleringsbeleid vooral gericht moeten zijn op verbetering van het werkklimaat bij de midden-groepen in de landbouw. De mogelijkheden van de techniek benutten om de werkomstandigheden minder zwaar te maken. Dat is beter dan die alleen maar te laten uitwerken in steeds verdergaande schaalvergroting'.

Hoekstra is zo'n Fries die je meer in het organisatieleven tegenkomt. Precieus formulerend, doelgericht zonder rederijkerij. En sprekend in het voortdurende besef een maatschappelijke groepering te vertegenwoordigen.

Ik voel me sterk betrokken bij het wel en wee van de landbouwsector. Specifiek waar het gaat om de zin van het bestaan van de boer vanuit zijn geloofsovertuiging en vanuit zijn medeverantwoordelijkheid voor de samenleving in het geheel. Een organisatie als de CBTB behartigt de belangen van de boer binnen het kader van haar medeverantwoordelijkheid voor het geheel van de samenleving'.

Funkioneel landschapsbehoud

'De boer is steeds nadrukkelijker in het proces betrokken geraakt van de maatschappelijke afweging. Wat kun je nog wel doen en wat mag niet meer. Het gaat ook om de kwaliteit van zijn bestaan. We hebben nu allemaal enig besef van de grenzen van de groei. In het gebruik van de bodem, in het omgaan met dieren, in het beheer van het landschap en van de grondstoffen. Toch denk ik wel eens, dat de spiegel die hem soms wordt voorgehouden niet in werkelijkheid bestaat. Zijn bestaan en zijn bedrijfsvoering zullen een economische basis moeten hebben. En dat zal ook het vertrekpunt moeten zijn van waaruit hij zijn bedrijf uitoefent in het landschap.

De boer knotte vroeger de wilgen, omdat dat noodzakelijk was; hij had dat materiaal nodig. Met vrijwillig knotten – hoe goed bedoeld ook – wordt geen landschap onder-

houden. Een mooi voorbeeld leveren de heggen in de Friese Wouden. Die zijn daar gepland omdat ze functioneel waren. De heggen om de akkers (oa cichorei) dienden erosie van de grond te voorkomen. Deze akkerbouw is verdwenen en iedereen vindt nu die heggen mooi. Moet dat heggenlandschap, zoals het er nu voorstaat, tot reservaat verheven worden? Terwijl de boeren in de huidige tijd niet uit de voeten kunnen met de door de heggen afgebakende percelen van een halve tot één hektare. De oplossing is wanneer je tussen twee percelen de heg verwijdert en stukken land krijgt van twee à drie hektare omgeven door een heg. De boer blijft dan voorbeeldig het heggenlandschap bewaren, omdat dat in die omvang voor hem functioneel is, inclusief de heg.

In de praktijk blijkt veel vaker, dat je heel ver kunt komen met voor alle partijen aanvaardbare oplossingen in de afweging van economische aspecten, eisen van bedrijfsvoering en landschappelijke wensen. Kijk maar naar verschillende ruilverkavelingen die de laatste tien jaar tot stand gekomen zijn. Veel landschapselementen hebben we kunnen conserveren juist dankzij ruilverkavelingen. Zoals in het Koningsdiep-gebied in Zuid-Oost-Friesland'.

Wederzijdse aanspreekbaarheid

'De boer is van oudsher voor een belangrijk deel de vormgever van het landschap geweest. Vroeger hing het sterk van zijn individuele inzicht af wat hij met het oog op zijn inkomensontwikkeling met het landschap deed. Omdat de technische mogelijkheden toen geringer waren, deden zich veel minder forse ingrepen voor. Nu en in de toekomst worden ook niet-agrarische belangen steeds automatisch ingebouwd in van oorsprong agrarische beslissingen. Maar uitgangspunt daarbij moet blijven de functionele rol

van de boer daarin. Dat vormt ook de beste waarborg voor behoud en beheer van het landschap.

Je zult tegenstrijdige belangen overhouden. Dat is niet erg, zolang je maar aanspreekbaar voor elkaar blijft en elkaar voorzichtig blijft toespreken. Ik ben er bijzonder blij om, dat we in Friesland nog nooit illegale akties gehad hebben wat betreft het kappen van boomwallen of het dichten van sloten. We moeten voorkomen, dat we elkaar maatregelen opleggen tegen heug en meug. De landbouw en de niet-landbouw dienen zich beide te realiseren wat ze doen en hoe dat zo goed mogelijk uitpakt voor alle partijen. Gezamenlijk moeten we het eens worden over een instrumentarium dat werkbaar is en zekerheid biedt.

Mijn ervaring is, dat de boeren in het algemeen – de kwaden even buitengesloten – aardigheid hebben aan de omgeving waarin ze leven en werken. Dat uit zich bijvoorbeeld in Friesland in het groot aantal boeren dat lid is van It Fryske Gea en van de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten. De boer bezit praktisch inzicht in natuur en landschap en waarom zouden de natuur- en landschapsbeschermingsorganisaties geen gebruik maken van deze kennis?'

Sjoerd Hoekstra is geboren in Kollumerland, opgegroeid in de Wouden en later op het kale noordelijke kleigebied van Friesland. Hij waardeert de grote variatie in landschappen. 'Het interessante van landschappelijk Friesland is, dat je eraan kunt aflezen hoe het ontstaan is en hoe de mens het gevormd heeft tot een goed middel van bestaan. Dat is één van de meest kenmerkende reacties die het Friese land bij mij oproept. Je vindt het terug in de vormgeving van de boerderijen en in de verzorging van de erven, de aandacht voor het dier, de vakbekwaamheid in de aardappelteelt, het Friese paard'.

Tracé-D

Tenslotte Noord-Friesland Buitendijks. Tracé-A, aanpassing van de bestaande dijk tot Delta-nivo; of tracé-D, een nieuwe dijk met inpoldering van bijna 4000 hektare waddengebied tussen Zwarte Haan en de veerdam bij Holwerd. Sekretaris Hoekstra van de Friese CBTB: 'Dat is een hoofdstuk apart en ook een apart hoofdstuk. Alles overwegende: Het unieke van het waddengebied en de veranderende kijk op wat wel en niet moet of kan, denk ik toch dat tracé-D mogelijk moet zijn. Vanuit de landbouw gezien is het erg belangrijk, dat dit gebied dat al grotendeels droog ligt, aan het landbouw-areaal wordt toegevoegd.

Ik kan me overigens heel wel voorstellen, dat anderen zeggen: Elk klein stapje dat je zet in de richting van aantasting van de Waddenzee, is een stapje te veel. Ik heb daar best begrip voor. Daarom formuleer ik ook zoals ik doe: Het komt mij voor, dat dit stapje nog wel mogelijk moet zijn. Immers er staat een heleboel tegenover. Dit deel van Friesland is één van de heel weinige unieke plaatsen in de wereld die geschikt zijn voor het basispootgoed. Dan kun je de vraag stellen, of er nog een paar duizend hektare bij moeten voor de poterteelt.

Het is net als met het Westland; een samenballing van vakbekwaamheid, natuurlijke omstandigheden en de centrumfunctie. Noord-Friesland als centrum van juist die specifieke pootaardappelteelt behoeft versterking. De centrumfunctie dreigt weg te ebben. Anderssoortige werkgelegenheid in die hoek valt niet te realiseren. Dit alles overwegende komt ik tot de slotsom: Tracé-D en dus inpoldering moet kunnen. Maar ik zal de laatste zijn om te ontkennen, dat de andere waarden die in het geding zijn er niet toe doen'. ■■